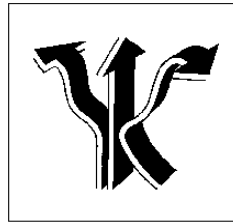

**Львівський інститут
Приватного акціонерного товариства
«Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»**

МАУП

**Конституційне право України
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
щодо проведення практичних (семінарських занять)
для студентів денної та заочної форми навчання першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право»**

Львів 2024

Рецензенти:

Завідувач кафедри права Львівського інституту
Приватного акціонерного товариства «Вищий
навчальний заклад «Міжрегіональна Академія
управління персоналом»,
кандидат юридичних наук, доцент **Яворська В. Г.**

*Затверджено до друку рішенням Вченої ради Львівського інституту
Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»*

Конституційне право України: Методичні вказівки щодо проведення практичних (семінарських) занять для студентів заочної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» / Укл. Мельниченко Б. Б. Львів : ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2024. с.

Мета курсу формування системи світоглядних засад студентів щодо розуміння природи і змісту основних категорій і понять; загальних закономірностей виникнення й розвитку конституціоналізму, конституційного права; з'ясування їх сутності, визначення можливих перспектив їх подальшої еволюції.

ЗМІСТ

1. Передмова
2. Методичні рекомендації щодо проведення практичних (семінарських) занять
3. Плани семінарських занять
4. Ситуативні(практичні) завдання
5. Тестові завдання з дисципліни
6. Питання на іспит
7. Список використаних джерел

Передмова

...Для ліпшого засвоєння матеріалу, викладені теоретичні положення дисципліни «Конституційне право України» як правило, опрацьовуються на семінарських (практичних) заняттях, підлягають обговоренню і практичному підкріпленню прикладами із судової практики, передовсім практики судів конституційної юрисдикції. Досягти оптимального балансу між теорією й практикою не завжди вдається, тому важливо звертатися не тільки до вітчизняного досвіду конституційного регулювання, а й до конституційного досвіду європейських країн. Вищенаведена форма засвоєння теоретичних положень дисципліни сприяє не тільки засвоєнню студентами потрібного мінімуму систематизованих знань про конституційне право, а й допомагає вільніше орієнтуватися в сучасних тенденціях його розвитку, самостійно аналізувати та оцінювати особливості конституційного права України в річищі загального поступу конституційного права загалом.

2. Методичні рекомендації щодо проведення практичних (семінарських) занять

Навчальна дисципліна конституційного права України передбачає модульно-рейтингове навчання. Ця технологія дає змогу сконцентрувати пізнавальну, розвиваючу діяльність студента на певних рівнях теоретичних знань і практичних умінь, визначати досягнення його успішності.

Відповідно до навчального плану дисципліна «Конституційне право України» включає лекції, семінарські заняття та самостійну роботу студентів.

Семінарські заняття є однією із найважливіших форм навчально-виховної роботи, вони дають можливість студентам значно розширити і поглибити опанування цієї дисципліни шляхом опрацювання додаткової літератури та законодавчих нормативно-правових актів. Отже, семінарські заняття проводяться з метою сприяння ефективному засвоєнню студентами курсу конституційного права України, виробленню у студентів вміння користуватися спеціальною юридичною літературою, законами та іншими нормативно-правовими актами, аналітичного підходу до прийняття рішень з конкретних правових ситуацій та здійснення контролю за рівнем знань студентів.

Методичні вказівки передбачають тематику та зміст семінарських і практичних занять, методичні поради до вивчення, які коротко визначають зміст теми, націлюють на вибір правильного підходу до аналізу теми, акцентують на проблемних моментах, вказують на вироблення схеми підготовки питань. Окрім того, до тем семінарських завдань надається перелік літератури, ознайомлення з якою забезпечить теоретичний аналіз відповідних питань, а також перелік нормативно-правових актів, які служать законодавчою основою регулювання певного виду відносин.

В ході підготовки до семінару студент повинен ознайомитися з планом заняття, прочитати конспект лекцій та відповідні розділи підручника/ків, ознайомитись з рекомендованою літературою, опрацювати відповідний нормативно-правовий матеріал. Якщо планом семінарського заняття передбачено виконання практичного завдання, його потрібно виконати письмово з посиланням на конкретні норми відповідних законодавчих актів України. Питання курсу конституційного права України, які не виносяться на семінарські заняття, вивчаються студентами самостійно.

При підготовці до чергового семінарського заняття, студенту доцільно скласти детальний план або тези виступу, якими можна користуватися під час виступу. Під час виступу дуже важливо вміти посилатися на відповідні статті Конституції України, закони та інші нормативну базу спираючись на теоретичні положення з теорії і практики конституціоналізму, організації і функціонування державної влади, місцевого самоврядування, на існуючу практику забезпечення прав і свобод людини

і громадянина в Україні, аналіз фактів, що характеризують конституційно-правові відносини в українській державі в цілому, а також в певних регіонах, робити узагальнення, висновки, вміти оцінити положення, які даються в літературі.

Обговорення питань на семінарському занятті ведеться у формі вільної дискусії, тому кожному студенту як учаснику семінару, надається можливість зреалізувати право виступити з доповненнями, або виправленнями відповідей попередніх виступаючих – доповідачів.

За рішенням викладача (керівника) семінару студентам можуть надаватися завдання у формі рефератів (самостійних завдань) з тем які не були предметом розгляду на семінарах. Форма контролю за виконанням таких завдань визначається керівником семінару.

Студент, що не виконав завдання (не підготувався до семінару, пропустив його) повинен відпрацювати пропущену тему.

Дотримання викладених вище методичних рекомендацій сприятиме набуттю ґрунтовних знань з провідної галузі права “Конституційне право України”, розширенню правового світогляду студентів, підвищенню професійного рівня.

У результаті проведення семінарських занять студенти повинні:

1) знати:

- поняття і предмет галузі конституційного права;
- місце та роль конституційного права в системі права України;
- методи Конституційного права України;
- історію конституційного розвитку України;
- основні етапи та напрямки новітньої конституційної реформи в Україні;
- Конституційне закріплення форми Української держави;
- поняття Конституційно-правової норми;
- поняття Конституційно-правових відносин;
- систему нормативних джерел галузі конституційного права України;
- систему галузі конституційного права;
- визначення конституції та її сутність;
- поняття конституційного ладу;
- структуру політичної системи України;
- статус української мови як державної мови;
- основи правового статусу людини і громадянина;
- конституційні права, свободи людини і громадянина;
- конституційні обов'язки людини і громадянина;
- інститути та форми демократії;
- конституційну систему органів державної влади України
- поняття територіального устрою держави.

2) вміти:

- аналізувати державно-правові явища і процеси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між ними, виявляти їх тенденції, шляхи розвитку;
- правильно викладати свої думки про складні юридичні явища;
- виявляти тенденції розвитку держави і права в Україні;
- вірно застосовувати норми та принципи Конституційного права при виконанні службових обов'язків;
- використовувати набуті знання у своїй практичній діяльності;
- правильно формулювати юридичні поняття і категорії;
- приймаючи участь у процесі поширення правових знань серед населення формувати у громадян повагу до права і закону.

3. Плани семінарських занять

Заняття 1.

Тема 2. Поняття, сутність, зміст і структура Конституції. Основні функції Конституції.

1. Поняття і суть конституції.
2. Юридичні види конституцій.
3. Зміст, форма і структура конституції.
4. Способи та правові форми прийняття конституцій та внесення до них змін.
5. Основні функції конституції України.

Література: 10,17,19,20

Заняття 2. Конституційно-правове регулювання відносин громадянства в Україні. обов'язки людини і громадянина в Україні.

Тема 5.

1. Поняття і зміст громадянства.
2. Принципи громадянства України.
3. Підстави набуття громадянства України. Право крові та право ґрунту, як принципи набуття громадянства.
4. Громадянство дітей при різному громадянстві батьків, при зміні громадянства батьків та при усиновленні.
5. Припинення громадянства України, його підстави.
6. Порядок вирішення питань громадянства України.

Література: 2,3,5,10,17,18

Заняття 3. Конституційні засади побудови та діяльності органів державної влади в Україні.

Тема 8.

1. Поняття і сутність законодавчої влади.
2. Поняття парламентаризму; зміст загальної теорії парламентаризму.
3. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України.
4. Основні функції і повноваження Верховної Ради України.
5. Організаційно-правові форми діяльності Верховної Ради України.
6. Акти Верховної Ради та її органів.
7. Стадії законодавчої діяльності.

Література: 1,6,10,15,17,18,20

Заняття 4. Конституційно-правовий статус народного депутата України.

Тема 10

1. Поняття та характерні ознаки правового статусу народного депутата України; його законодавче регулювання.
2. Конституційно-правова природа депутатського мандату в Україні.
3. Зміст правового статусу народного депутата України.
4. Компетенція народного депутата України.
5. Конституційно-правові форми відповідальності народного депутата.
6. Основні гарантії депутатської діяльності.

Література: 10,13-19

Заняття 5. Кабінет Міністрів України – правовий статус, порядок формування.

Тема 12

1. Поняття і сутність виконавчої влади; загальні конституційні засади побудови державних органів виконавчої влади в Україні.

2. Система органів державної виконавчої влади України; законодавче регулювання.
3. Кабінет Міністрів України: конституційно-правовий статус, порядок формування, склад.
4. Конституційно-правовий статус, порядок утворення, повноваження міністерств, інших центральних органів виконавчої влади України.
5. Місцеві органи державної виконавчої влади України: порядок формування, компетенція, підконтрольність та підзвітність.
6. Акти органів державної виконавчої влади в системі нормативно-правових актів держави.

Література: 1,6,10,17-19

Заняття 6. Конституційно-правові основи побудови і функціонування судової влади в Україні, принципи судочинства.

Тема 13.

1. Конституційно-правове регулювання судової влади в Україні.
2. Система органів судової влади в Україні.
3. Конституційно-правові основи побудови і функціонування судової влади в Україні.
4. Органи прокуратури в системі органів державної влади України; конституційно-правовий статус, порядок формування.
5. Функції і повноваження органів Прокуратури України; конституційно-правове регулювання.
6. Конституційно-правові основи побудови і функціонування адвокатури в Україні.

Література: 10,13,14,15,16-19

Заняття 7. Адміністративно-територіальний поділ та територіальний устрій України.

Тема 15

1. Поняття державної території;
2. Властивості державної території як атрибуту, невід'ємної ознаки держави;
3. Взаємозв'язок між територіальною організацією країни та формами державного устрою;
4. Конституційно-правові основи територіальної організації України;
5. Конституційно-правовий статус адміністративно-територіальних одиниць України;
6. Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим, як невід'ємної складової території України;

Література: 2,6,10,17,18,20

Заняття 8. Поняття, сутність та система місцевого самоврядування в Україні.

Тема 17

1. Поняття і сутність місцевого самоврядування.
2. Основні конституційні засади місцевого самоврядування в Україні.
3. Організаційна, правова та матеріально-фінансова основи місцевого самоврядування в Україні.
4. Місцеві ради в системі місцевого самоврядування: порядок формування, правовий статус, основні організаційно-правові форми діяльності.
5. Виконавчі органи місцевих рад; правовий статус, компетенція.
6. Гарантії правової, організаційної та фінансової самостійності (автономії) місцевого самоврядування.

Література: 1,6,10,13,17,18,20

4. Ситуативні (практичні) завдання, задачі

1. За Конституцією України КСУ складається з 18 суддів. Верховна Рада України призначила 6 суддів, Президент України призначив 6 суддів, а у зв'язку із затримкою зі скликанням з'їзду суддів 6 посад суддів залишилися вакантними. З метою забезпечення функціонування КСУ Президент видав Указ про тимчасове призначення на вакантні місця ще 6 суддів до їх затвердження на з'їзді суддів України. Проаналізуйте ситуацію і дайте правову оцінку формуванню складу КСУ.

2. Охарактеризуйте форми звернення до Конституційного Суду України - конституційне подання та конституційне звернення. Хто має право їх подавати, з яких питань та яких вимог потрібно дотримуватись при їх складенні ?

3. Працівниками управління комунальною власністю (спільною власністю територіальних громад) обласної державної адміністрації було прийнято рішення про утворення осередку однієї із зареєстрованих в Україні політичних партій у цьому управлінні. Інші працівники управління, які не є членами цієї політичної партії, виступили проти такої ідеї по тій причині, що вказана політична партія не представлена в обласній раді, і запропонували утворити осередок іншої політичної партії - яка має більшість депутатських мандатів в обласній раді. Проаналізуйте ситуацію та дайте конституційно-правову оцінку діям працівників облдержадміністрації.

5. Верховна Рада України внесла зміни до Закону про об'єднання громадян, якими запроваджено норму щодо заборони членства в громадських організаціях осіб, які не є громадянами України, а також обмежила членство в таких організаціях віковим цензом (16 років). Чи є правомірними такі зміни ? Чи відповідають такі положення закону Конституції України ? Які межі втручання держави у сферу громадянського суспільства ? Чим вони визначаються ?

6. У підручниках з історії України, рекомендованих Міністерством освіти, науки, молоді та спорту, інформація про новітній період історії Української держави подана під ракурсом орієнтованості на європейські стандарти демократії та гарантованості прав людини. При цьому дається критичний аналіз радянської доби історії України. Як ви вважаєте, чи не порушується при цьому конституційна заборона визнавати будь-яку ідеологію як обов'язкову (ч.2 ст.15) ? Чи має місце у даному випадку порушення Конституції, ... закону ?

7. Після нелегального перетину кордону на територію України потрапила сім'я з двох осіб без громадянства. Вже на території України у них народилася дитина. Чи буде надано такий дитині громадянство України ?

8. Громадянин Білорусії подав зобов'язання припинити іноземне громадянство та заяву про набуття громадянства України, пославшись при цьому на те, що він під час Другої Світової Війни, народився на території Рейхскомісаріату Україна. Чи будуть наведені обставини підставами для реєстрації такої особи громадянином України за територіальним походженням ? При підготовці відповіді візьміть до уваги конституційно-правовий статус УРСР.

10. Громадянин України за вчинене на шкоду суверенітету України шпигунство та надання іноземній державі допомоги в проведенні підривної діяльності проти України засуджений до позбавлення волі строком на 10 років. Однією з фракцій Львівської обласної ради направлено звернення до Президента України про позбавлення вказаної

особи громадянства України. Як повинен вчинити Президент в такому випадку ? Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні

11. Особа без громадянства N, знаходячись на території України 5 років, порушила клопотання про набуття громадянства України. Разом з нею проживає її дитина 14 років, також особа без громадянства. Як вирішити зазначену справу? До компетенції якого органу належить вирішення даного питання? До якого органу особа N повинна була подати заяву про набуття громадянства України? Як вирішується питання про громадянство дитини? 1. Іноземець або особа без громадянства можуть бути за їх клопотаннями прийняті до громадянства України. Умовами прийняття до громадянства України є: 1) визнання і дотримання Конституції України та законів України; 2) подання декларації про відсутність іноземного громадянства. 3) безперервне проживання на законних підставах на території України протягом останніх 5 років. 4) отримання дозволу на імміграцію. 5) володіння державною мовою або її розуміння в обсязі, достатньому для спілкування. 6) наявність законних джерел існування. 2. Це відноситься до компетенції державного департаменту у справах громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб, та його територіальних органів і підрозділів. 3. Заяву з питань громадянства подати до дипломатичних представництв та консульських установ України за місцем їх постійного проживання. 4. Дитина може набутися громадянства після прийняття громадянства особою без громадянства N за її клопотанням.

12. Громадянин України N, одружився на громадянці Німеччини. Разом з нею проживає на території України 2 роки. Дружина вирішила стати громадянкою України. В який орган повинна вона звернутися для набуття громадянства України? Яка процедура вирішення даного питання? Які умови вона має виконати, щоб отримати громадянство України? 1. Державний департамент у справах громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб, його територіальні органи і підрозділи. 2. Заяву з питань громадянства подати до дипломатичних представництв та консульських установ України за місцем їх постійного проживання. 3. Умовами прийняття до громадянства України є подання декларації про зобов'язання припинити іноземне громадянство.

13. Президент відповідно до закону прийняв рішення про введення воєнного стану в країні. Верховна Рада визнала це рішення незаконним та розпочала процедуру усунення Президента з поста в порядку імпичменту. Чи правомірними є дії Президента та Верховної Ради? За яких умов Верховна Рада може ініціювати імпичмент Президента? Яка процедура проведення імпичменту Президента?

14. Жителі селища міського типу зібрали мітинг на центральній площі, повідомивши місцеві органи влади про його проведення. Органи місцевої виконавчої влади припинили його проведення, мотивуючи це тим, що у організаторів мітингу відсутній письмовий дозвіл на проведення такого мітингу. Дайте юридичний аналіз викладеного факту. Які форми захисту своїх прав можуть використати жителі селища? Обґрунтуйте правомірність дій жителів селища та органів влади? Які нормативні акти регулюють дане питання?

15. Кабінет Міністрів України прийняв постанову, що суперечить Конституції. Верховна Рада скасувала постанову як неконституційну. Дайте юридичний аналіз викладеного факту. Який порядок відміни незаконних нормативних актів? Який орган має право вирішувати це питання? 1. Неправомірна дія зі сторони органів державної влади. Порушення ст. 19 Конституції України «органи державної влади та органи місцевого самоврядування зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України». 2. Відміна в судовому порядку Законів та інші правові акти за рішенням КСУ визнаються неконституційними повністю чи в

окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності. Закони, ін. правові акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення КСУ рішення про їх неконституційність. 3. Скасовувати неправомірні акти можуть орган законодавчої влади (Верховна Рада), Конституційний суд, глава виконавчої влади (Президент), вищий орган державного управління (Кабінет Міністрів), суд районний, міський чи арбітражний (у позовному порядку), вищестоящі органи виконавчої влади.. Відповідно до ст.13 Закону України від 16.10.96 «Про Конституційний Суд України» (із змінами і доповненнями, внесеними Рішенням Конституційного суду України від 23.06.97 N 2-зп) Конституційний Суд України приймає рішення та дає висновки у справах щодо конституційності законів та інших Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

16.У день виборів громадяни Пилипчук і Верес перед приміщенням виборчої дільниці вивісили по плакату з агітаційними матеріалами. Плакат Пилипчука закликав не голосувати за кандидата депутати Петренка, тому що він негідний цього звання, а плакат Верес навпаки, закликав голосувати тільки за кандидата у депутати Петренка і більше ні за кого. Член виборчої комісії Ситнік зірвав обидва плакати, а також всі плакати, які були вивішені ще до дня виборів. Тоді Пилипчук і Верес звинуватили члена виборчої комісії у порушенні законодавства, зокрема закону «Про вибори народних депутатів правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів України». До них приєднались ще декілька кандидатів у депутати по цьому виборчому округу. Дайте юридичний аналіз викладеним фактам.

17. Верховна Рада України внесла зміни до Закону про об'єднання громадян, якими запроваджено норму щодо заборони членства в громадських організаціях осіб, які не є громадянами України, а також обмежила членство в таких організаціях віковим цензом (16 років). Чи є правомірними такі зміни ? Чи відповідають такі положення закону Конституції України ? Які межі втручання держави у сферу громадянського суспільства ? Чим вони визначаються ?

18.Громадянин Н., який призивався до лав Збройних Сил України, відмовився від несення військової служби за релігійними мотивами, а від альтернативної служби – за мотивами незгоди працювати не за контрактом. Він заявив ВСУ про неконституційність положень про альтернативну службу. Які, на його думку, суперечать праву вільного трудового договору. Як повинен поступити ВСУ і чому?

19.Редактор обласної газети – органу обласної держадміністрації – відмовився друкувати критичний матеріал громадянина В. про діяльність обласного управління освіти з тих причин, що це може позначитися на його відносинах з керівництвом цієї адміністрації. Громадянин В. оскаржив дії редактора в міський суд, вимагаючи відшкодування моральних збитків. Чи є в діях редактора порушення конституційних прав і свобод громадянина В.? Як повинна вирішитися справа у суді?

20.Керуючись ст.ст. 78, 81 Конституції України, Голова Верховної Ради України звернувся до Вищого адміністративного суду України з позовом про дострокове припинення повноважень народного депутата Іваненка, який, згідно позовної заяви, суміщає свою парламентську роботу з адвокатською діяльністю. Вищий адміністративний суд України позов задовольнив. Верховний суд України відмовив Іваненку у відкритті касаційного провадження за його скаргою на рішення Вищого адміністративного суду. Конституційний суд України дав офіційне тлумачення зазначеним нормам Конституції та деяким законодавчим актам, що стосуються сумісності (несумісності) депутатського

мандата з іншими видами діяльності. Керуючись нормами законодавства України, обґрунтуйте свою думку відносно даної ситуації. Чи правомірне рішення Верховного суду України?

21. Громадянин Жуковський В.І. постійно проживає за кордоном (у США він вже 7 років) вирішив вийти з громадянства України. До якого органу він має звернутися і з якими документами, щоб вийти з громадянства України? Які вимоги законодавства України він має виконати, щоб вийти з громадянства України?

22. Секретар Ради національної безпеки і оборони України у зв'язку з офіційним візитом Президента України за кордон самостійно скликав засідання Ради національної безпеки і оборони України, головував на ньому і за результатами розгляду питань видав розпорядження про призначення заступника Секретаря Ради національної безпеки і оборони України, про утворення тимчасової міжвідомчої комісії з питань енергетичної безпеки та присвоєння військових і спеціальних звань. Народні депутати України направили запит до Секретаря Ради національної безпеки і оборони України з вимогою відмінити зазначені розпорядження, однак він відмовився це зробити, зазначивши, що право відміни актів належить Президенту України. Дайте юридичний аналіз ситуації та запропонуйте шляхи її вирішення. Чи належить до повноважень Секретаря Ради національної безпеки і оборони України вирішення цих питань?

23. Іщенко звернувся до керівника Секретаріату Кабінету Міністрів України з проханням дозволити йому бути присутнім на засіданні Кабінету Міністрів України, оскільки він хоче брати участь у обговоренні проектів актів Кабінету Міністрів України. Керівник Секретаріату Кабінету Міністрів України відмовив Іщенко, пояснивши, що на засіданнях уряду можуть бути присутніми лише члени Кабінету Міністрів України та посадові особи, яких стосується обговорюване питання. Іщенко звернувся до суду зі скаргою на дії керівника Секретаріату Кабінету Міністрів, який, на його думку, порушив його конституційне право на інформацію, а також вимоги законодавства про порядок висвітлення діяльності органів державної влади. Дайте юридичний аналіз ситуації. Чи відповідають дії керівника Секретаріату Кабінету Міністрів України вимогам законодавства? Яке рішення має прийняти суд? Який порядок підготовки засідань Кабінету Міністрів України? Яким чином забезпечується висвітлення роботи Кабінету Міністрів України на засіданнях?

24. Новопризначений голова місцевої державної адміністрації прийняв розпорядження про припинення повноважень перших заступників і заступників голови місцевої державної адміністрації та про призначення на ці посади інших осіб. Звільнений з посади заступник голови місцевої державної адміністрації звернувся до суду з вимогою скасувати розпорядження голови місцевої державної адміністрації та поновити його на роботі, оскільки вважав, що для його звільнення не було ніяких підстав і, крім того, питання про звільнення не було погоджене з Першим віце-прем'єр-міністром України. Дайте юридичний аналіз ситуації. Чи відповідають дії голови місцевої державної адміністрації вимогам законодавства? Яке рішення має прийняти суд?

25. До Верховної Ради України 310 народних депутатів України внесли законопроект про викладення Конституції України в новій редакції. Парламент направив цей проект до Конституційного Суду України для отримання висновку щодо його відповідності вимогам ст. 157 і 158 Конституції України запропонував визнати неконституційним цей проект із таких підстав: по-перше, він передбачає ліквідацію посади Прем'єр-міністра України і підпорядкування уряду безпосередньо главі держави; по-друге, закріплює виборче право по виборах органів місцевого самоврядування за іноземцями, які на законних підставах

постійно проживають на території відповідної місцевої ради. Крім того, Конституційний Суд України вказав, що перед внесенням відповідного законопроекту до парламенту не було проведено його всенародного обговорення і всеукраїнського референдуму, на якому народ мав дати згоду на зміну існуючої форми правління з парламентсько-президентської на президентську, оскільки це змінює існуючий в Україні конституційний лад, а відповідно до ст. 5 Конституції України таке право належить виключно народу і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами.

Чи підтримали б ви таку пропозицію судді-доповідача? Чи може бути прийнятий такий законопроект? Чим відрізняються за процедурою прийняття проекту нової Конституції України від законопроекту про викладення Конституції України в новій редакції?

26. На пленарному засіданні Конституційного Суду України між суддями виникла суперечка, пов'язана з неоднозначним розумінням одного з положень ЗУ «Про Конституційний Суд України». У зв'язку з цим Голова Конституційного Суду України ухвалив відповідне рішення і офіційно розтлумачив спірні положення ЗУ «Про Конституційний Суд України». Проаналізуйте конституційність і законність прийняття такого рішення Конституційним Судом України. Яка існує процедура розгляду справ Конституційним Судом України?

27. У 2010 р. депутатська фракція Лівій партії України зареєструвала у Верховній Раді України законопроект щодо повернення смертної кари як виду покарання у кримінальне законодавство України. На зауваження експертів про те, що смертна кара вже була скасована Конституційним Судом України, депутати відповіли, що вказану правову позицію Суд формулював ще в 1999 р., за інших політико-правових умов. На сьогоднішній же день стрімке зростання злочинності, спровокованої світовою фінансовою кризою 2008р., потребує адекватних заходів у боротьбі зі злочинністю, насамперед застосування смертної кари. Проаналізуйте дану ситуацію. Чи може парламент подолати правову позицію Суду новим регулюванням? Які юридичні властивості актів Конституційного Суду України?

28. Дайте правовий аналіз ситуації: Указом від 1 травня 2007 року Президент України звільнив С. Станік з посади судді Конституційного Суду України у зв'язку з порушенням присяги відповідно до пункту 22 частини першої статті 106, пункту 5 частини п'ятої статті 126 та статті 149 Конституції України. При цьому у Регламенті Конституційного Суду України (параграф 63) передбачена інша процедура звільнення суддів за названою підставою. 1) Чи мав право Президент приймати подібне рішення? 2) Чи є Регламент Конституційного Суду України нормативно-правовим актом? Відповідь обґрунтуйте.

29. Громадянин К. звернувся до Апеляційного адміністративного суду м. Києва з позовом про порушення його прав і свобод Законом України «Про статус народного депутата». Підставою стала відмова Печерського районного суду м. Києва зобов'язати народного депутата П. виконати обіцянки, дані під час передвиборчої кампанії. Суд, посилаючись на норми зазначеного Закону, зробив висновок, що в Україні встановлено вільний, а не імперативний мандат. Заперечуючи це положення, у своєму позові громадянин К. посилався на принцип народного суверенітету, закріплений у ст. 5 Конституції України. Оскільки народ здійснює свою владу через представників, цим представникам можуть даватися вказівки щодо їх дій; аналогічним чином їх дії обмежуються передвиборчою програмою.

Політична партія, членом якої є народний депутат П., у своїх заявах посилалася на те, що принцип вільного мандата діє в багатьох демократичних країнах, цей принцип повною мірою відповідає поняттю і правовому змісту народного суверенітету. Який юридичний

зміст принципу народного суверенітету (ст. 5 Конституції України)? Яке рішення повинен ухвалити Суд?

30. Президент України оголошуючи рішення про свою відставку, зазначив, що свої повноваження як глави держави на підставі ст. 112 Конституції України він передає Прем'єр-міністру України. Повноваження Верховного Головнокомандувача Збройних сил та голови Ради національної безпеки і оборони України – міністру оборони. Голова Верховної Ради України заперечив і запропонував передати повноваження Голови Ради національної безпеки і оборони України спікеру. Проаналізуйте ситуацію. Як врегульовані ці питання Конституцією України? Чи правомірні вимоги Президента України та Голови Верховної Ради України?

31. Мацюк О.С. отримав свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю. Здійснював свою діяльність індивідуально. Адвоката Мацюка О.С. було позбавлено права на зайняття адвокатською діяльністю, внаслідок порушення присяги адвоката. Мацюк О.С. вважає, що позбавлення його права на зайняття адвокатською діяльністю є порушенням його конституційного права на працю, оскільки адвокатська діяльність є його єдиною і виключною діяльністю. Таке позбавлення, фактично унеможливить, подальшу трудову діяльність Мацюка О.С. та можливість заробляти собі на життя. Відповідно до статті 64 Конституції України, конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків передбачених Конституцією України. Таким чином, на думку Мацюка О.С., норми Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» є неконституційними і не мають застосовуватись. Завдання: ваша оцінка ситуації.

32. Не зібравши необхідну кількість голосів народних депутатів України для зміни Конституції України, деякі депутати поставили питання про зміну Конституції України через всеукраїнський референдум. Чи є така вимога законною? У Верховну Раду України внесений законопроект про зміни до розділу I Конституції України. Законопроект внесений від імені 226 народних депутатів України. Чи повинна Верховна Рада України розглядати цей законопроект? Група народних депутатів звернулася до Верховного Суду України з проханням надати офіційне тлумачення ст. 55 Конституції України про право звернення до суду. Які дії повинен здійснити Верховний Суд України?

33. Конституційний Суд України 30 квітня 2014 року визнав неконституційною норму закону про зниження пенсії. Пенсіонер звернувся до адміністративного суду з вимогою повернути йому попередній рівень пенсії за період січень - квітень 2014 року. Яке рішення повинен прийняти суд?

34. Громадянин України Іваненко отримав другий паспорт громадянина Росії. Чи порушив цей громадянин принцип єдиного громадянства??

35. Громадянин України після досягнення віку 60 років звернувся з заявою до Пенсійного фонду України щодо призначення пенсії. У призначенні пенсії було відмовлено у зв'язку з тим, що громадянин не мав відповідного стажу роботи. Тому громадянин звернувся зі скаргою безпосередньо до Європейського суду з прав людини. Чи правильно вчинив громадянин?

36. Громадянин Іванов у день виборів Президента України перебував у службовому відрядженні, де звернувся до виборчої комісії з проханням надати можливість проголосувати не за місцем своєї реєстрації. Чи повинна виборча комісія видати бюлетень?

37. Депутатська фракція на пленарному засіданні Верховної Ради України внесла пропозицію про відкликання Голови Верховної Ради України через його незадовільну роботу на цій посаді. Головою на засіданні відмовився внести запропоновану пропозицію до порядку денного, мотивуючи це тим, що перед розглядом питання про відкликання Голови Верховної Ради України потрібно попередньо розглянути його у комітетах, на засіданні Погоджувальної ради депутатських фракцій, а також утворити тимчасову слідчу комісію для перевірки інформації, що стосується цього питання. Погоджувальна рада депутатських фракцій, куди була внесена пропозиція про відкликання Голови Верховної Ради України, на своєму засіданні прийняла рішення про відкладення зазначеного питання на наступну сесію. Дайте юридичний аналіз ситуації. Чи був дотриманий встановлений порядок розгляду питання про відкликання Голови Верховної Ради України?

38. Обласна рада прийняла рішення про проведення місцевого референдуму з питань припинення повноважень голови обласної державної адміністрації і утворення виконавчого комітету обласної ради. Обласний прокурор вніс протест до обласної ради з вимогою привести її рішення у відповідність до вимог чинного законодавства. Депутати на сесії обласної ради розглянули протест прокурора і підтвердили своє попереднє рішення, зазначивши у відповіді прокуророві, що обласна рада має право виносити на місцевий референдум будь-які питання місцевого значення. Чи відповідають дії обласної ради вимогам законодавства? Що є предметом місцевого референдуму? Як має діяти у цій ситуації прокурор?

39. У рішенні Конституційного суду України від 4 липня 2002 р. зазначається «будь-яка робота, яка здійснюється «на постійній основі», виключає її поєднання з певними посадами в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, які передбачають роботу на такій же постійній основі, зокрема на посадах керівників органів виконавчої влади». Визначте чи може депутат місцевої ради, який не обіймає керівної посади у раді поєднувати депутатський мандат з посадою керівника органу виконавчої влади?

40. У практиці діяльності Конституційного Суду України окремі рішення викликали неоднозначну реакцію і породили дискусії. Одним з таких стало Рішення у справі щодо строків перебування на посту Президента України від 25 грудня 2003 року № 22-рп/2003. На думку КСУ „положення частини третьої статті 103 Конституції України (254к/96-ВР), згідно з яким одна й та сама особа не може бути Президентом України більше ніж 2 два строки підряд, треба розуміти так, що це положення поширюється лише на осіб, яких обирають на пост Президента України після набуття чинності Конституцією України 1996 року. Особа, яку вперше було обрано Президентом України за чинною Конституцією України (254к/96-ВР) в 1999 році, має право балотуватися на чергових виборах Президента України у 2004 році”. Три судді КСУ висловили окремі думки щодо цього рішення. 1. Які вам відомі способи тлумачення Конституції України? 2. Чи допустима (можлива) при вирішенні справи конкуренція способів, і, у разі ствердної відповіді, якими вимогами повинні керуватися судді при виборі того чи іншого способу чи їх сукупності? 3. Дайте власну правову оцінку вищезазначеному рішенню Конституційного Суду України.

41. Конституційний Суд України, до повноважень якого віднесено лише визначення відповідності Конституції України окремих правових актів чи їх положень та тлумачення Конституції та законів України, не є уповноваженим суб'єктом правотворчості (окрім передбаченого ч.2 ст.3 Закону України «Про Конституційний Суд України» повноваження

приймати акти, що регламентують організацію його внутрішньої роботи). Заповнення прогалін в законодавстві також не належить до його повноважень, що неодноразово підкреслював сам КСУ (зокрема, в Рішенні у справі про тлумачення Закону України «Про вибори народних депутатів України» від 25.03.1998 р. № 3-рп/98). Іноді на законодавчому рівні акти КСУ прирівнюються до «актів законодавства» та до «нормативно-правових актів», хоча сам КСУ в Рішенні у справі про тлумачення терміну «законодавство» від 09.07.1998 р. № 12-рп/98 не відніс свої акти до системи законодавства України. 1. Чи може Конституційний Суд України переглядати свої правові позиції? 2. Як впливають правові позиції КСУ на правотворчу та правозастосовну діяльність в Україні? 3. Наведіть приклади з практики діяльності єдиного органу конституційної юрисдикції щодо впливу правових позицій на правотворчу та правозастосовну діяльність в Україні.

42. В процесі практичної діяльності КСУ формулює досить важливі правові позиції, а також звертається до інтерпретаційних висновків, викладених у попередніх його рішеннях. Так, у рішенні КСУ від 25.06.2008р. № 12-рп/2008 у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності КУ (конституційності) положень частин п'ятої, шостої статті 13 Закону України «Про статус народного депутата України», частини четвертої статті 61 Регламенту Верховної Ради України та офіційного тлумачення положень пункту 6 частини другої, частини шостої статті 81, частини шостої статті 83 КУ, частини четвертої статті 13 ЗУ «Про статус народного депутата України» (справа про перебування народного депутата України у депутатській фракції) правові позиції містяться як у мотивувальній, так і у резолютивній частинах. Натомість, у рішенні КСУ від 26.02.2009р. № 6-рп/2009 у справі за конституційним поданням Президента України щодо офіційного тлумачення положення пункту 18 частини першої статті 85 КУ правова позиція міститься у мотивувальній частині рішення, а у резолютивній частині рішення на її підставі дається остаточний висновок. Ще одним прикладом розміщення правових позицій КСУ у мотивувальній частині його акту є рішення від 16.04.2009р. № 7-рп/2009 у справі за конституційним поданням Харківської міської ради щодо офіційного тлумачення положень частини другої статті 19, статті 144 Конституції України, статті 25, частини чотирнадцятої статті 46, частин першої, десятої статті 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (справа про скасування актів органів місцевого самоврядування). Ухвала КСУ від 15.07.2009р. № 48-уп/2009 про припинення конституційного провадження у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності КУ (конституційності) розпоряджень Президента України про тимчасове виконання обов'язків голів місцевих державних адміністрацій є прикладом «відмовної» ухвали з «позитивним» змістом і містить посилання на минулі правові позиції КСУ. 1. Визначте поняття «правової позиції» та їх види? 2. Чи знайшов своє закріплення цей термін у законодавстві України? 3. В чому полягає юридична сила (природа) правових позицій КСУ? 4. В якому співвідношенні знаходяться поняття «рішення КСУ» та «правова позиція»? 5. Яке місце у структурі рішень КСУ займають правові позиції?

43. Суб'єкт права на конституційне подання – 80 народних депутатів звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням розглянути питання щодо відповідності Конституції Указу Президента, яким він зобов'язав Міністра закордонних справ Н. продовжити виконання своїх посадових обов'язків після того, як Верховна Рада України висловила йому недовіру. 1. Яке рішення має прийняти Конституційний Суд України? 2. Проаналізуйте правові позиції Конституційного Суду України щодо меж повноважень Президента України при здійсненні керівництва зовнішньополітичною діяльністю у системному зв'язку з положенням п.5 ст. 85, п.1 ст. 116 Конституції України.

44. Президент України призначив суддею Конституційного Суду України громадянина Г.

Незважаючи на виданий Указ Президента призначений на посаду суддя Конституційного Суду України до роботи не приступив в силу об'єктивних і суб'єктивних причин. В подальшому Указ Президента був скасований новообраним Президентом України. Прокоментуйте ситуацію, що склалася, звернувши увагу на наступні моменти: 1. Які вимоги пред'являються до відповідного Указу Президента? 2. Чому новопризначений суддя не приступив до виконання своїх обов'язків? 3 якого моменту суддя вважається як таким, що вступив на посаду?

45. Політичні партії, які за результатами чергових парламентських виборів не взяли участі в розподілі депутатських мандатів, утворили «Союз політичних партій національного порятунку», розробили проект нової Конституції України і почали збирати підписи, необхідні для проголошення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою, на який планували винести цей проект. Президент України звернувся через загальнонаціональні телеканали до українського народу і заявив, що він як гарант Конституції ніколи не проголосить такий референдум, оскільки чинною Конституцією України не передбачено порядку ухвалення нового Основного Закону за результатами всеукраїнського референдуму. Наскільки, на Вашу думку, обґрунтованою є позиція Президента України? У чому полягає особливий захист Конституції як одна з її ключових юридичних властивостей?

46. У 2007 р. у видавництві одного з вищих органів влади України надруковано офіційний текст Конституції України зі змінами, внесеними Законом № 2222 від 8 грудня 2004 р. У цій Конституції був відсутній Розділ ХУ «Перехідні положення» і зазначалося, що цей Розділ Конституції України втратив чинність у зв'язку з тим, що він виконав свою роль. Проаналізуйте, наскільки обґрунтованим було виключення Розділу ХУ з Конституції України в цьому виданні. Яку роль у Конституції України відіграють «Перехідні положення»? Група народних депутатів України в кількості 250 осіб подала до Верховної Ради України законопроект «Про внесення змін і доповнень до Конституції України», яким, зокрема, передбачалося: а) Президент України обиратиметься не народом, а парламентом; б) Україна визнається федеративною державою; в) в Україні запроваджується друга державна мова. Проаналізуйте даний законопроект з точки зору його відповідності Конституції України. Які існують процедури реформування тексту Основного Закону України?

47. Ініціативною групою було зібрано підписи громадян України, які мають право голосу, щодо проведення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою. Питання, які пропонувалися для винесення на референдум, стосувалися: внесення змін до Розділу XIII Конституції України з необхідністю уніфікувати процедуру внесення змін до Основного Закону шляхом встановлення єдиного механізму зміни будь-якого з розділів Конституції та їх затвердження всенародним референдумом; викладення у такій редакції частини першої статті 5 Конституції України: «Україна є парламентською республікою», а частини другої статті 2 так: «Україна є децентралізованою державою»; наділення правом законодавчої ініціативи у Верховній Раді України Українського народу. Дайте визначення конституційного ладу та його засад. Чи не порушують народні ініціативи положень Конституції України? Прокоментуйте кожен з пропозицій та, спираючись на чинне законодавство, обґрунтуйте свою позицію.

49. Народний депутат П. подав до Верховної Ради України законопроект, у якому запропонував закріпити в Законі «Про політичні партії в Україні» норму, згідно з якою політичні партії у своїй діяльності мають керуватися демократичними принципами. Свою пропозицію він обґрунтував численними порушеннями демократичних стандартів політичними партіями в Україні, зокрема поширеною практикою закритих з'їздів, а також

одноособового ухвалення рішень лідерами партій. Крім того, депутат послався на ст. 1 Конституції України, відповідно до якої Україна є демократичною державою. Натомість у висновку Науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України наголошувалося на тому, що закріплення такої норми порушувало б принцип невтручання держави в діяльність політичних партій. Адже відповідно до ст. 4 Закону України «Про політичні партії в Україні» втручання державних органів та посадових осіб у створення і внутрішню діяльність політичних партій та їх структурних утворень забороняється. Чи має поширюватися норма ст. 1 Конституції України на діяльність політичних партій? Чи згодні Ви з пропозицією народного депутата? Як Ви оцінюєте аргументи Науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України?

50. Громадянин України В. звернувся до адміністративного суду з позовом до центру зайнятості, який тривалий час через відсутність вакантних місць на ринку праці не міг задовольнити передбачене Конституцією України право громадян на працю. На думку позивача, усі права і свободи людини і гроє невідчужуваними та непорушними (ст. 22 Конституції), а звернення до суду за захистом своїх конституційних прав і свобод безпосередньо на підставі Конституції України гарантується. Яким, на Ваш погляд, має бути рішення суду? Розкрийте правову природу соціально-економічних прав і свобод та їх відмінність від прав першого покоління?

52. До Верховної Ради України було подано проект закону про внесення змін до Розділу 2 Конституції України, а саме виключити такі соціальні права, як право на достатній життєвий рівень, право на житло, право на працю тощо й передбачити право на соціальний захист для людей похилого віку (на гідне та незалежне життя, участь у соціальному та культурному житті) та людей з фізичними вадами (на заходи, призначені для забезпечення їх незалежності, соціальної та професійної інтеграції і участі в суспільному житті). Також запропоновано доповнити зазначений розділ нормою такого змісту: «Держава зобов'язується в індивідуальному порядку і в порядку міжнародної допомоги та співробітництва, зокрема, в економічній і технічній галузях, ужити в максимальних межах усіх наявних ресурсів і можливостей для того, щоб забезпечити поступово повне здійснення соціально-економічних прав усіма належними засобами». Наскільки доцільними з конституційної точки зору є такі зміни? Дайте розгорнуту характеристику другому поколінню прав людини.

53. Студенти педагогічного університету після закриття з ініціативи місцевої влади єдиної у місті наукової бібліотеки і комп'ютерного кафе звернулися до місцевого суду з позовом про захист належного їм права на спілкування та повноцінний інтелектуальний розвиток. Суддя П. відмовилася прийняти позов, мотивуючи свої дії тим, що Конституція України не передбачає права на спілкування і повноцінний інтелектуальний розвиток громадян України. Дайте юридичний аналіз ситуації. Свою відповідь обґрунтуйте, посилаючись на нормативні положення.

54. Організація «Громадський комітет боротьби з корупцією» звернулася до міської ради з проханням надати їй рішення сесій міської ради попередніх скликань, які стосувалися передачі земель комунальної власності у володіння приватним особам, а також копії документів, пов'язаних з виконанням цих рішень. Однак на свій запит громадська організація отримала негативну відповідь. При цьому запитувана інформація була названа такою, що підпадає під категорію інформації з обмеженим доступом. Чи є подібна відмова в задоволенні запиту законною? Яким мало б бути юридично правильне рішення суду?

55 Народні депутати України зареєстрували законопроект щодо надання іноземцям політичних прав, зокрема, активного виборчого права на місцевих виборах, права на

участь як членів у роботі політичних партій, права доступу до державної служби у формі участі в конкурсах на зайняття вакантної посади (з подальшим набуттям громадянства України в разі перемоги в конкурсі). Цей законопроект обґрунтовувався необхідністю впровадження європейської практики залучення іноземців до вирішення спільних питань жителів територіальних громад, а також використання прогресивного іноземного досвіду. Які Ви знаєте політичні права? Які існують відмінності в політичних правах громадян України й іноземців? Проаналізуйте зарубіжний досвід з цього питання. Чи підтримуєте Ви зазначений законопроект і як можете обґрунтувати свою позицію?

56. Група громадян України вирішила заснувати місцеву громадську організацію «Українська інтелектуальна еліта», що виступає за обмеження вступу до вищих навчальних закладів регіону, в якому організація намагалася здійснювати свою діяльність, осіб інших національностей окрім українців. Але органами юстиції було відмовлено в реєстрації такої організації. Які підстави для відмови у реєстрації об'єднань громадян? Чи правомірна відмова в цьому випадку? Аргументуйте відповідь.

57. У Законі України «Про громадські об'єднання» передбачене право бути засновниками громадських організацій для юридичних осіб приватного права. Проте, на думку профільного комітету Верховної Ради України, така ідея не узгоджується з Конституцією України. Цю тезу комітет обґрунтовує посиланням на частину першу ст. 36 Конституції України, згідно з якою саме громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей. Аналогічну думку висловлювало і Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України. На думку фахівців, запропонований підхід є невдалим через те що у Конституції України (ст. 36 і 37) поняття «права громадян України на свободу об'єднання у політичні партії» та «громадські організації» використовується в значно вужчому значенні, ніж у проекті. На думку Головного науково-експертного управління, поняття «юридичні особи» використовується в цивільному та господарському праві з метою забезпечення потреб господарювання та майнових відносин, а тому необхідність наділення їх правосуб'єктністю у відносинах, передбачених правом на свободу об'єднання у громадські організації, є незрозумілим. Які існують види громадських об'єднань? Чи відповідає Конституції України, на Вашу думку, право юридичних осіб створювати громадські об'єднання?

58. Громадянин вирішив захистити своє право в суді, але звернутися до суду, на його думку, для нього було неможливим через відсутність коштів на оплату послуг адвоката, оскільки всі гроші він витратив на лікування. Які умови надання безоплатної правової допомоги? Чи може правова допомога надаватися особою, яка не має статусу адвоката?

59. Громадянин О. направив звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. У зазначеному документі О. просив Уповноваженого звернутися до Конституційного Суду України з конституційним поданням щодо відповідності ст. 51 Конституції України ч. 1 ст. 199 Сімейного кодексу України (далі - СК України). Адже, на його думку, ч. 1 ст. 199 СК України, згідно з якою «якщо повнолітні дочка, син продовжують навчання і у зв'язку з цим потребують матеріальної допомоги, батьки зобов'язані утримувати їх до досягнення двадцяти трьох років за умови, що вони можуть надавати матеріальну допомогу», покладає на нього додатковий обов'язок, не передбачений Конституцією України. Дайте правову оцінку даного звернення. Які обов'язки людини і громадянина передбачені Конституцією України?

60. Громадянин С. особисто подав заяву до ЦВК про самовисування кандидатом на пост Президента України для реєстрації кандидатом на пост Президента України на позачергових виборах Президента України. До ЦВК разом із заявою С. подав документи, серед яких: автобіографія без зазначення відомостей про місце народження, громадську роботу (зокрема, на виборних посадах), партійність. Також було додано документ про внесення на рахунок ЦВК 15 489 грн 50 коп. Якими мають бути дії ЦВК? Які вимоги передбачені законодавством до кандидата в Президенти України? Який порядок висування та реєстрації кандидата в Президенти України?

61. Верховна Рада України прийняла постанову «Про реагування на факти порушення судьями Конституційного Суду України присяги судді», якою достроково припинила повноваження та звільнила з посад п'ятьох суддів Конституційного Суду України «у зв'язку з порушенням ними присяги судді», однак у чому саме полягали такі порушення, в постанові не зазначалось. Окрім того, Верховна Рада України запропонувала виконуючому обов'язки Президента України достроково припинити повноваження та звільнити з посад ще двох суддів Конституційного Суду України, які були призначені Президентом України, «у зв'язку з порушенням ними присяги судді» та вказала їх прізвища. Окремим пунктом Верховна Рада України запропонувала: «Раді суддів України у триденний строк скликати позачерговий з'їзд суддів України, на якому розглянути питання дострокового припинення повноважень та звільнення з посад суддів Конституційного Суду України у зв'язку з порушенням ними присяги судді, які були призначені з'їздом суддів України (далі вказала п'ять прізвищ суддів Конституційного Суду України)». Цією ж постановою Верховна Рада України зобов'язала Генеральну прокуратуру України «порушити кримінальне провадження за фактом прийняття низки одіозних рішень і притягти усіх винних осіб до відповідальності». Всебічно проаналізуйте зазначену постанову в контексті головних функцій та повноважень парламенту. Чи мав парламент право звільняти суддів Конституційного Суду України? Чи зобов'язаний парламент, ухвалюючи таку постанову, вказати, в яких саме діях чи рішеннях було «порушення присяги суддею»? Чи мав парламент право пропонувати іншим суб'єктам звільнити суддів Конституційного Суду України та зазначати при цьому підстави звільнення? Чи мав парламент право покладати на Генеральну прокуратуру України зобов'язання щодо проведення досудового розслідування за фактом прийняття певних рішень Конституційним Судом України і вимагати притягнення винних осіб до відповідальності?

62. Після подолання вето Президента України на Закон України «Про внесення змін до Митного тарифу України» Голова Верховної Ради направив цей Закон на підпис Президентові. Однак глава держави відмовився підписувати його та повернув із своїми вмотивованими пропозиціями до Верховної Ради України. Голова парламенту на прес-конференції заявив, що найближчим часом підпише Закон і дасть вказівку опублікувати його у газеті «Голос України». Після цього Президент офіційно звернувся до Голови Верховної Ради з проханням повернути йому Закон для його промульгації. Голова парламенту погодився на пропозицію Президента. Однак і після цього глава держави Закон не підписав. Через місяць Перший заступник Голови Верховної Ради в інтерв'ю громадському телебаченню зазначив, що парламент мав би ще раз проголосувати за цей Закон та опублікувати його за двома підписами: Голови Верховної Ради та голови профільного парламентського комітету, що «має забезпечити його легітимність без промульгації главою держави». Яким чином парламент може подолати вето Президента України? У чому полягає процедура підписання та оприлюднення закону? Дайте правову

оцінку дій і рішень Голови Верховної Ради та Президента України, а також Першого заступника Голови Верховної Ради.

63. Президент України, виступаючи на засіданні Верховної Ради України, заявив, що в сучасних умовах внутрішньої політичної кризи (зокрема, коли український парламент не може сформувавши новий склад уряду, а нинішній уряд гальмує реформи та ін.) та військових дій на сході України він як повноправний представник народу, за якого на виборах проголосувало в першому турі більше 50% виборців, бере на себе всю повноту відповідальності за долю країни. Таким чином, як заявив Президент України, у нього з'являється право тимчасово, протягом одного року, видавати укази з тих питань, які згідно з Конституцією України визначаються та встановлюються законами, а Кабінет Міністрів України, відповідно, зобов'язаний неухильно виконувати такі укази. Дайте конституційно-правову оцінку заяв Президента України. Назвіть повноваження Верховної Ради України як парламенту. Чи можуть бути такі повноваження тимчасово або не тимчасово передані іншим органам?

64. Після вступу на пост Президент України видав указ про прийняття до громадянства України громадянина Російської Федерації К. за особливі заслуги перед Україною. Парламентська тимчасова слідча комісія з'ясувала, що К. здійснював приховане фінансування виборчої кампанії Президента через підставних осіб, та у зв'язку з цим запропонувала достроково припинити повноваження Президента в порядку імпичменту. Чи є в даному випадку підстави для імпичменту Президента? Яка процедура усунення Президента в порядку імпичменту? Яким чином, на Ваш погляд, можна вдосконалити існуючу процедуру імпичменту Президента? Для правильної відповіді скористуйтеся Рішенням Європейського суду з прав людини від 06.01.2011 р. «Паксас проти Литви».

65. Із засобів масової інформації стало відомо, що низка указів Президента України про призначення глав дипломатичних представництв не містить підписів Прем'єр-міністра і відповідального міністра. Коли ж останнього на прес-конференції запитали, чи підписував він відповідні укази, міністр відповів, що він «візував, але не "контрасигнував»». Прокоментуйте відповідь міністра. Розкрийте повноваження Президента України з керівництва у сфері зовнішньополітичної діяльності. Які акти видає Президент України? Розкрийте зміст інституту контрасигнації. Які укази Президента України підлягають контрасигнуванню? Чи підлягають оскарженню акти Президента України?

5. Тестові завдання з дисципліни.

I.

1. Чергові вибори до Верховної Ради України відбуваються в останній день п'ятого року повноважень Верховної Ради України?

а) так

б) ні

1. Кабінет Міністрів України затверджує державний бюджет України?

а) так

б) ні

2. Одна й та сама особа може бути Президентом України 3 й більше строків підряд?

а) так

б) ні

3. Президент України щодо актів Кабінету Міністрів України має право зупиняти їх дію з мотивів невідповідності Конституції України з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності?

а) так

б) ні

4. Прем'єр-міністр України призначається на посаду Президентом України за поданням Верховної Ради України?

а) так

б) ні

5. Прийняття рішення стосовно порушення суддями і прокурорами вимог щодо несумісності не входить до конституційних повноважень Прокуратури України?

а) так

б) ні

6. Міністерство внутрішніх справ України здійснює нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство?

а) так

б) ні

7. Конституційний Суд України є найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції ?

а) так

б) ні

8. Відповідно до Конституції України в Україні допускається створення особливих судів?

а) так

б) ні

9. Конституція України встановила перелік основних засад судочинства в Україні, але законом можуть бути визначені також інші засади судочинства в судах окремих судових юрисдикцій?

а) так

б) ні

10. Чи відшкодовується згідно Конституції України матеріальна чи моральна шкода завдана фізичним або юридичним особам актами, що згодом були визнані Конституційним Судом України неконституційними?

а) так

б) ні

11. Чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства?

а) так

б) ні

12. Відповідно до Конституції України оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Службу Безпеки України?

а) так

б) ні

13. Права і свободи людини і громадянина, закріплені Конституцією України є вичерпними?

а) так

б) ні

14. На час введення воєнного та надзвичайного стану конституційні права і свободи можуть бути скасовані?

а) так

б) ні

15. Конституція України не дозволяє надання притулку іноземцям та особам без громадянства в Україні?

а) так

б) ні

16. Верховна рада України призначає 8 суддів Конституційного суду України?

а) так

б) ні

17. Для притягнення народного депутата України до кримінальної відповідальності, затримання чи арешту згода Верховної Ради не потребується?

а) так

б) ні

18. Процедуру оголошення стану війни оголошує Верховна Рада України за поданням не менш як 300 народних депутатів України?

а) так

б) ні

19. До повноважень Верховної Ради України належить затвердження загальної структури, чисельності, визначення функцій Служби Безпеки України та Збройних Сил України?

а) так

б) ні

20. Звання Президента України зберігається довічно, якщо тільки Президент України не був усунений з поста в порядку імпічменту?

а) так

б) ні

20. Територіальний устрій України визначається законами України, указами Президента України, актами Кабінету Міністрів України?

а) так

б) ні

21. Згідно Конституції України здійснення помилування належить Верховному Суду України?

а) так

б) ні

22. Рахункова Палата здійснює контроль за використанням коштів Державного бюджету України?

а) так

б) ні

23. Іноземці, що перебувають в Україні на законних підставах користуються тими самими правами і свободами, що і громадяни України, за винятками встановленими Конституцією України, законами чи міжнародними договорами України?

а) так

б) ні

24. За рішенням Конституційного Суду України допускається делегування функцій судів іншим органам?

а) так

б) ні

25. Професійні судді можуть належати до профспілок?

а) так

б) ні

26. Конституція України може бути змінена в умовах воєнного або надзвичайного стану?

а) так

б) ні

27. Права та свободи людини є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави?

а) так

б) ні

28. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод?

а) так

б) ні

29. Закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії, крім випадків коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи?

а) так

б) ні

30. Кабінет Міністрів України може встановити обмеження щодо реалізації громадянами права проводити збори, мітинги, походи і демонстрації?

а) так

б) ні

31. Громадяни, які мають намір провести збори, мітинги, походи і демонстрації зобов'язані сповістити органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування?

а) так

б) ні

32. За зверненням Верховної Ради України Конституційний Суд України надає висновок щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту?

а) так

б) ні

33. Конституційний склад Верховної Ради України обирається на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років?

а) так

б) ні

34. Позачергові вибори до Верховної Ради України призначаються Президентом України за погодженням з Верховною Радою України і проводяться в період шістдесяти днів з дня опублікування рішення про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України?

а) так

б) ні

35. Позачергові сесії Верховної Ради України скликаються Головою Верховної Ради України на вимогу Президента України або на вимогу не менш як третини народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України?

а) так

б) ні

36. Парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина здійснюють комітети Верховної Ради України та Уповноважений Верховної Ради України з прав людини

а) так

б) ні

37. У разі дострокового припинення повноважень Президента України виконання обов'язків Президента України на період до обрання і вступу на пост нового Президента України покладається на Прем'єр-Міністра України?

а) так

б) ні

38. Прем'єр-міністр України призначається Верховною Радою України за поданням Президента України?

а) так

б) ні

39. Строк повноважень сільської, селищної, міської ради становить 4 роки?

а) так

б) ні

40.Чергові вибори сільських, селищних, міських, районних, обласних рад, сільських, селищних, міських голів відбуваються в другу неділю жовтня п'ятого року повноважень відповідної ради чи відповідного голови, обраних на чергових виборах?

а) так

б) ні

41.До повноважень Верховної Ради України належить утворення і ліквідація районів, встановлення і зміна меж районів і міст, віднесення населених пунктів до категорії міст, найменування і перейменування населених пунктів і районів?

а) так

б) ні

42.Рішення та висновки, ухвалені Конституційним Судом України, не є обов'язковими та можуть бути оскаржені?

а) так

б) ні

43.Громадяни України, які на день проведення референдуму досягли шістнадцяти років мають право голосу?

а) так

б) ні

44.Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладається на Національну поліцію України?

а) так

б) ні

45.Повноваження народних депутатів України припиняються одночасно з припиненням повноважень Верховної Ради України

а) так

б) ні

46.Верховна Рада України збирається на першу сесію не пізніше ніж на п'ятнадцятий день після офіційного оголошення результатів виборів?

а) так

б) ні

II.

1. Який із наведених органів не є колегіальним за порядком прийняття рішень?

а) Міністерство юстиції України.

б) Конституційний Суд України.

в) Вища рада правосуддя.

2. Згідно Конституції України права і свободи людини є:

а) невідчужуваними та порушеними;

б) невідчужуваними та непорушними;

в) відчужуваними та непорушними.

3. Які виборчі комісії не є суб'єктом виборчого процесу на виборах Президента України?

а) Центральна виборча комісія.

б) окружні виборчі комісії.

в) територіальні виборчі комісії.

4. Як оголошується стан війни чи укладення миру?

а) через засоби масової інформації або в інший спосіб після видання відповідного Указу Президента України.

б) публічно у відкритому пленарному засіданні Конституційного Суду України.

в) законом України, який приймається відповідно до Конституції України.

5. Іноземець – це:

- а) особа, яка перебуває у громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав;
- б) особа, яка не перебуває у громадянстві України і не є громадянином (підданим) іншої держави або держав;
- в) особа, яка не перебуває у громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав.**

6. Що із нижче наведеного не відноситься до компетенції Конституційного Суду України?

- а) встановлення конституційності законів та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.
- б) встановлення відповідності Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість.
- в) встановлення законності правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.**

7. Під джерелами конституційного права України розуміють:

- а) інститути конституційного права;
- б) зовнішню форму вираження (об'єктивації) конституційно-правових норм;**
- в) внутрішню структуру конституційно-правової норми.

8. Що із перерахованого не є елементом системи стримувань і противаг?

- а) право вето глави держави по відношенню до прийнятих парламентом законів.
- б) інститут контрасигнування.
- в) можливість надання органам місцевого самоврядування окремих повноважень органів виконавчої влади.**

9. Хто згідно Конституції України уповноважений висловлювати недовіру Генеральному прокуророві?

- а) Кабінет Міністрів України.
- б) Верховна Рада України.**
- в) Рада національної безпеки і оборони України.

10. Яке з повноважень належить Президентові України?

- а) спрямування та координація роботи міністерств, інших органів виконавчої влади.
- б) забезпечення державної незалежності, національної безпеки і правонаступництва держави.**
- в) розробка програми загальнонаціонального, економічного, соціального та культурного розвитку України.

11. Що із нижче наведеного не є підставою дострокового припинення повноважень народного депутата України?

- а) набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього.
- б) припинення його громадянства або виїзду на постійне проживання за межі України.
- в) систематичне невідвідування пленарних засідань Верховної Ради України.**

12. Що відбувається із грошовою заставою, якщо за підсумками виборів партія отримала право на участь у розподілі депутатських мандатів?

- а) частково повертається політичній партії, частково перераховується в Державний бюджет України.
- б) перераховується в Державний бюджет України.
- в) повертається політичній партії.**

13. Який державний орган має право вносити подання Президенту України про призначення на посаду судді?

- а) Кабінет Міністрів України.
- б) Вища рада правосуддя.**
- в) З'їзд суддів України.

14. Що із нижче наведеного не є підставою дострокового припинення повноважень депутата місцевої ради?

- а) припинення громадянства України.
- б) виїзд на постійне місце проживання за межі України.
- в) вступ до політичної партії.**

15. Конституційно-правова відповідальність є видом:

- а) адміністративної відповідальності;
- б) юридичної відповідальності;**
- в) кримінальної відповідальності.

16. Суверенітет України поширюється на:

- а) частину її території;
- б) всю її територію;**
- в) окремі її адміністративно-територіальні округи.

17. Конституційний делікт – це:

- а) юридичний факт, внаслідок якого виникають відносини цивільно-правової відповідальності;
- б) юридичний факт, внаслідок якого виникають відносини конституційно-правової відповідальності;**
- в) юридичний факт, внаслідок якого виникають відносини адміністративно-правової відповідальності.

18. Які особливості обчислення конституційного строку повноважень Президента України в залежності від виду виборів Президента України за часом проведення?

- а) строк поширюється тільки на Президента України, обраного на чергових виборах.
- б) строк однаковою мірою поширюється як на Президента України, обраного на чергових виборах, так і на Президента України, обраного на позачергових виборах.**
- в) строк поширюється тільки на Президента України, обраного на позачергових виборах.

19. Який порядок внесення змін до Конституції України в умовах воєнного або надзвичайного стану?

- а) зміни вносяться Верховною Радою України за згодою з Президентом України.
- б) зміни вносяться лише за рішенням Конституційного Суду України за поданням Президента України.
- в) Конституція України не може бути змінена в умовах воєнного або надзвичайного стану.**

20. Хто є суб'єктом звернення до Конституційного Суду України з метою отримання висновку щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту?

- а) Верховна Рада України.**
- б) Кабінет Міністрів України.
- в) Верховний Суд України.

21. Право голосу на виборах і референдумах мають громадяни України, які досягли на день їх проведення:

- а) 18-ти років;**
- б) 16-ти років;
- в) 21 рік.

22. Стаття 18 Закону України «Про громадянство України» встановлює, що вихід дітей віком від 14 до 18 років з громадянства України може відбуватися лише за їхньою згодою. Якою є вказана норма за характером втіленого припису?

- а) диспозитивна.
- б) імперативна.**
- в) охоронна.

23. Якою є мінімальна кількість засновників громадського об'єднання?

- а) сто осіб.
- б) десять осіб.
- в) двоє осіб.**

24. Який із наведених видів всеукраїнських референдумів є обов'язковим?

- а) про імпічмент Президента України.
- б) про затвердження законопроекту про внесення змін до розділів I, III, XIII Конституції України.**
- в) про затвердження законопроекту про внесення змін до розділів II, IV, XII Конституції України.

25. Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є:

- а) органи державної влади;
- б) народ;**
- в) органи місцевого самоврядування.

26. До повноважень якого органу публічної влади належить найменування і перейменування населених пунктів і районів?

- а) Президента України.
- б) Місцевої державної адміністрації.
- в) Верховної Ради України.**

27. Конституція України:

- а) є підзаконним нормативно-правовим актом;
- б) має найвищу юридичну силу;**
- в) є локальним нормативно-правовим актом.

28. Надзвичайний стан в Україні або в окремих її місцевостях вводиться:

- а) постановою Кабінету Міністрів України;
- б) указом Президента України;**
- в) рішенням Ради національної безпеки і оборони України.

29. Форма і текст виборчого бюлетеня для голосування на позачергових виборах Президента України затверджуються:

- а) **Центральною виборчою комісією;**
- б) окружною виборчою комісією;
- в) Верховною Радою України.

30. Функцією Ради національної безпеки і оборони України є:

- а) **внесення пропозицій Президентові України щодо реалізації засад внутрішньої і зовнішньої політики у сфері національної безпеки і оборони;**
- б) внесення пропозицій Кабінету Міністрів України щодо реалізації засад внутрішньої і зовнішньої політики у сфері національної безпеки і оборони;
- в) внесення пропозицій Верховній Раді України щодо реалізації засад внутрішньої і зовнішньої політики у сфері національної безпеки і оборони.

31. Про початок виборчого процесу чергових виборів народних депутатів України оголошує:

- а) Верховна Рада України;
- б) **Центральна виборча комісія;**
- в) Президент України.

32. Рішення Верховної Ради України приймаються:

- а) **виключно на її пленарних засіданнях шляхом голосування;**
- б) на її засіданнях шляхом голосування;
- в) виключно на засіданнях її комітетів шляхом голосування.

33. Громадянство України – це:

- а) правовий зв'язок між юридичною особою і Україною, що знаходить свій вияв у їх взаємних правах та обов'язках;
- б) правовий зв'язок між фізичною і юридичною особою;
- в) **правовий зв'язок між фізичною особою і Україною, що знаходить свій вияв у їх взаємних правах та обов'язках;**

34. Який принцип підрахунку голосів виборців та визначення результатів виборів покладено в основу пропорційної виборчої системи:

- а) абсолютної, відносної та кваліфікованої більшості;
- б) пропорційного представництва різних соціальних груп у виборному органі;
- в) **розподілу депутатських мандатів пропорційно до кількості отриманих голосів виборців.**

35. Центральна виборча комісія є:

- а) колегіальним органом, який здійснює свої повноваження самостійно, залежно від інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб;
- б) **колегіальним державним органом, який здійснює свої повноваження самостійно, незалежно від інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб;**
- в) державним органом, який здійснює свої повноваження не самостійно, залежно від інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування.

36. Рішення про створення тимчасової контрольної комісії міської ради, її назву та завдання, персональний склад комісії та її голову вважається прийнятим, якщо за це проголосувало:

- а) **не менше однієї третини депутатів від загального складу ради;**
- б) не менше половини депутатів від загального складу ради;

в) не більше половини депутатів від загального складу ради.

37. Парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захист прав кожного на території України і в межах її юрисдикції:

- а) на тимчасовій основі здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- б) на постійній основі здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;**
- в) на постійній основі здійснює Голова Верховної Ради України.

38. Кількість комітетів, їх назви та предмети відання можуть бути змінені за рішенням:

- а) Президента України;
- б) Верховної Ради України нового скликання до вирішення питання про формування персонального складу комітетів;**
- в) Верховної Ради України нового скликання після вирішення питання про формування персонального складу комітетів.

39. Згідно Конституції України утвердження і забезпечення прав і свобод людини є:

- а) головним обов'язком суспільства;
- б) головним обов'язком громадян України;
- в) головним обов'язком держави.**

40. Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за:

- а) вмотивованим рішенням прокуратури і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом;
- б) вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом;**
- в) вмотивованою постановою Верховної Ради України і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом.

41. Партія може висунути на пост Президента України:

- а) двох кандидатів;
- б) лише одного кандидата;**
- в) трьох кандидатів.

42. Новообраний Президент України вступає на пост:

- а) не пізніше ніж через 30 днів після офіційного оголошення результатів виборів, з моменту складення присяги народів на урочистому засіданні Кабінету Міністрів України;
- б) не пізніше ніж через 30 днів після офіційного оголошення результатів виборів, з моменту складення присяги народів на урочистому засіданні Верховної Ради України;**
- в) не пізніше ніж через 10 днів після офіційного оголошення результатів виборів, з моменту складення присяги народів на урочистому засіданні Верховної Ради України.

43. Посадовий склад (кількість та перелік посад) новосформованого Кабінету Міністрів України визначається:

- а) Прем'єр-міністром України за поданням віце-прем'єр-міністра України одночасно з призначенням персонального складу Кабінету Міністрів України;
- б) Президентом України за поданням Прем'єр-міністра України одночасно з призначенням персонального складу Кабінету Міністрів України;
- в) Верховною Радою України.**

44. Всеукраїнський референдум проголошується за народною ініціативою на вимогу:

1. не менш як 2-х мільйонів громадян України, які мають право голосу, за умови, що підписи щодо призначення референдуму зібрано не менш як у двох третинах областей і не менш як по 100 тисяч підписів у кожній області;

2. не менш як 1-го мільйона громадян України, які мають право голосу, за умови, що підписи щодо призначення референдуму зібрано не менш як у двох третинах областей і не менш як по 200 тисяч підписів у кожній області;

3. не менш як 3-х мільйонів громадян України, які мають право голосу, за умови, що підписи щодо призначення референдуму зібрано не менш як у двох третинах областей і не менш як по 100 тисяч підписів у кожній області.

45. Право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить:

а) виключно державі;

б) виключно Верховній Раді України;

в) виключно народів і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами.

46. Чергові вибори до Верховної Ради України відбуваються в:

а) останню неділю жовтня п'ятого року повноважень Верховної Ради України;

б) останню неділю березня п'ятого року повноважень Верховної Ради України;

в) останню неділю жовтня четвертого року повноважень Верховної Ради України.

47. Законопроекти, визначені Президентом України як невідкладні, розглядаються Верховною Радою України:

а) протягом 2-х місяців;

б) позачергово;

в) протягом 3-х днів.

48. До складу Центральної виборчої комісії входять:

а) 10 членів;

б) 17 членів;

в) 7 членів;

49. Право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України належить:

1. Народним депутатам України, Кабінету Міністрів України, Конституційному Суду України;

2. Президентів України, народним депутатам України, Національному банку України, Генеральному прокурору України;

3. Президентів України, народним депутатам України, Кабінету Міністрів України.

50. Верховна Рада України приймає:

а) закони, укази, постанови та інші акти більшістю від її конституційного складу, крім випадків, передбачених Конституцією України;

б) закони, постанови та інші акти більшістю від її конституційного складу, крім випадків, передбачених Конституцією України;

в) закони, ухвали та інші акти більшістю від її конституційного складу, крім випадків, передбачених Конституцією України.

51. **Іноземець – це:**

а) особа, яка перебуває у громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав;

б) особа, яка не перебуває у громадянстві України і не є громадянином (підданим) іншої держави або держав;

в) особа, яка не перебуває у громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав.

III.

2. Хто згідно Конституції України уповноважений висловлювати недовіру Генеральному прокуророві?

а) Кабінет Міністрів України.

б) Верховна Рада України.

в) Рада національної безпеки і оборони України.

3. Яке з повноважень належить Президентові України?

а) спрямування та координація роботи міністерств, інших органів виконавчої влади.

б) забезпечення державної незалежності, національної безпеки і правонаступництва держави.

в) розробка програми загальнонаціонального, економічного, соціального та культурного розвитку України.

4. Що із нижче наведеного не є підставою дострокового припинення повноважень народного депутата України?

а) набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього.

б) припинення його громадянства або виїзду на постійне проживання за межі України.

в) систематичне невідвідування пленарних засідань Верховної Ради України.

5. Який державний орган має право вносити подання Президенту України про призначення на посаду судді?

а) Кабінет Міністрів України.

б) Вища рада правосуддя.

в) З'їзд суддів України.

6. Хто є суб'єктом звернення до Конституційного Суду України з метою отримання висновку щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту?

а) Верховна Рада України.

б) Кабінет Міністрів України.

в) Верховний Суд України.

7. Стаття 18 Закону України «Про громадянство України» встановлює, що вихід дітей віком від 14 до 18 років з громадянства України може відбуватися лише за їхньою згодою. Якою є вказана норма за характером втіленого припису?

а) диспозитивна.

б) імперативна.

в) охоронна.

8. До повноважень якого органу публічної влади належить найменування і перейменування населених пунктів і районів?

а) Президента України.

б) Місцевої державної адміністрації.

в) Верховної Ради України.

9. Рішення Верховної Ради України приймаються:

а) виключно на її пленарних засіданнях шляхом голосування;

б) на її засіданнях шляхом голосування;

в) виключно на засіданнях її комітетів шляхом голосування.

10. Громадянство України – це:

- а) правовий зв'язок між юридичною особою і Україною, що знаходить свій вияв у їх взаємних правах та обов'язках;
- б) правовий зв'язок між фізичною і юридичною особою;
- в) правовий зв'язок між фізичною особою і Україною, що знаходить свій вияв у їх взаємних правах та обов'язках;**

11. Парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захист прав кожного на території України і в межах її юрисдикції:

- а) на тимчасовій основі здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- б) на постійній основі здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;**
- в) на постійній основі здійснює Голова Верховної Ради України.

12. Кількість комітетів, їх назви та предмети відання можуть бути змінені за рішенням:

- а) Президента України;
- б) Верховної Ради України нового скликання до вирішення питання про формування персонального складу комітетів;**
- в) Верховної Ради України нового скликання після вирішення питання про формування персонального складу комітетів.

13. Новообраний Президент України вступає на пост:

- а) не пізніше ніж через 30 днів після офіційного оголошення результатів виборів, з моменту складення присяги народом на урочистому засіданні Кабінету Міністрів України;
- б) не пізніше ніж через 30 днів після офіційного оголошення результатів виборів, з моменту складення присяги народом на урочистому засіданні Верховної Ради України;**
- в) не пізніше ніж через 10 днів після офіційного оголошення результатів виборів, з моменту складення присяги народом на урочистому засіданні Верховної Ради України.

14. Посадовий склад (кількість та перелік посад) новосформованого Кабінету Міністрів України визначається:

- а) Прем'єр-міністром України за поданням віце-прем'єр-міністра України одночасно з призначенням персонального складу Кабінету Міністрів України;
- б) Президентом України за поданням Прем'єр-міністра України одночасно з призначенням персонального складу Кабінету Міністрів України;
- в) Верховною Радою України.**

15. Законопроекти, визначені Президентом України як невідкладні, розглядаються Верховною Радою України:

- а) протягом 2-х місяців;
- б) позачергово;**
- в) протягом 3-х днів.

16. Право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України належить:

- 1. Народним депутатам України, Кабінету Міністрів України, Конституційному Суду України;
- 2. Президентом України, народним депутатам України, Національному банку України, Генеральному прокурору України;
- 3. Президентом України, народним депутатам України, Кабінету Міністрів України.**

17. Верховна Рада України приймає:

- а) закони, укази, постанови та інші акти більшістю від її конституційного складу, крім випадків, передбачених Конституцією України;
- б) закони, постанови та інші акти більшістю від її конституційного складу, крім випадків, передбачених Конституцією України;**
- в) закони, ухвали та інші акти більшістю від її конституційного складу, крім випадків, передбачених Конституцією України.

18. Який тиждень кожного календарного місяця за звичайних обставин відводиться для роботи народних депутатів в комітетах Верховної Ради України?

- а) перший.
- б) другий.**
- в) третій.

19. Міністр оборони України і Міністр закордонних справ України призначаються на посаду Верховною Радою України за поданням:

- А) Президента України;**
- Б) Прем'єр-міністра України;
- В) Голови Верховної Ради України.

20. Пропозиції щодо кандидатур(и) на посаду Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини вносять:

- а) Голова Верховної Ради України або не менше однієї четвертої народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України;**
- б) Президент України;
- в) Кабінет Міністрів України.

21. Депутатський звернення – це:

- А) пропозиція народного депутата;**
- Б) вимога народного депутата, народних депутатів чи комітету Верховної Ради України;
- В) викладена в усній формі;
- Г) дати офіційне роз'яснення чи викласти позицію з питань, віднесених до їх компетенції.;
- Д) здійснити певні дії.

22. «Імунітет» Кабінету Міністрів України після схвалення програми його діяльності становить:

- А) 3 місяці;
- Б) 6 місяців;
- В) 1 рік;**
- Г) 1 місяць.

23. Якому із нижче перелічених органів публічної влади належить повноваження щодо затвердження Державного бюджету України:

- А) Верховній Раді України;**
- Б) Президентові України;
- В) Кабінету міністрів України;
- Г) Національному банку України.
- Д) Центральна виборча комісія

24. До основних принципів громадянства України не відносять:

- А) принцип єдиного громадянства;
- Б) принцип визнання права громадянина України на зміну громадянства;

В) принцип автоматичного припинення громадянства України одним з подружжя внаслідок припинення шлюбу або припинення шлюбу другим із подружжя;

Г) збереження громадянства незалежно від місця проживання громадянина України.

25. НЕ належить до системи державних органів, які наділені повноваженнями у вирішенні питань громадянства:

А) Комісія при Президентові України з питань громадянства;

Б) Міністерство закордонних справ України;

В) дипломатичні представництва та консульські установи України;

Г) органи місцевого самоврядування.

26. Визначте, за яких умов громадянин України може бути виданий іншій країні:

А) За вчинення злочинів проти основ національної безпеки іноземної країни на підставі рішення суду;

Б) За вчинення тяжкого кримінального злочину на підставі міжнародної угоди;

В) За вчинення злочину проти людства чи військового злочину на підставі рішення міжнародного суду;

Г) Не може бути виданий іншій країні

27. Який суб'єкт має виключне право на внесення проекту закону про Державний бюджет України?

А) Міністерство економіки України;

Б) Міністерство фінансів України;

В) Президент України;

Г) Кабінет Міністрів України.

28.3 використанням якої організаційної форми може бути встановлена неможливість виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я?

А) На засіданні Верховного Суду України і підтверджена рішенням, прийнятим Верховною Радою України більшістю від її конституційного складу на підставі письмового подання голови Верховної Ради України, і медичного висновку;

Б) На засіданні Верховної Ради України і підтверджена рішенням, прийнятим більшістю від її конституційного складу на підставі письмового подання Верховного Суду України – за зверненням Верховної Ради України, і медичного висновку;

В) На засіданні Верховної Ради України і підтверджена рішенням, прийнятим більшістю від її конституційного складу на підставі письмового подання Конституційного Суду України – за зверненням Верховної Ради України, і медичного висновку;

Г) На засіданні Конституційного Суду України і підтверджена рішенням, прийнятим Верховною Радою України більшістю від її конституційного складу на підставі письмового подання голови Верховної Ради України, і медичного висновку.

6. Питання на іспит

1. Поняття конституційного права. Особливості галузі конституційного права. Зв'язок конституційного права з політикою.
2. Предмет галузі конституційного права. Конституційно-правові відносини.
3. Суб'єкти конституційно-правових відносин.
4. Система галузі конституційного права України.
5. Принципи конституційного права України.
6. Поняття та види джерел конституційного права. Джерела природного та позитивного права.
7. Система джерел конституційного права України: загальна характеристика.
8. Закони як джерела конституційного права України. Поняття та зміст конституційних законів.
9. Міжнародно-правові акти як джерела конституційного права України.
10. Конституційно-правова характеристика інших джерел конституційного права України (акти прийняті на референдумах, політико-правові акти, акти Конституційного Суду України, акти ЄСПЛ, підзаконні нормативно-правові акти).
11. Поняття конституції як основного закону. Конституція України – Основний закон держави.
12. Юридичні властивості Конституції України.
13. Функції Конституції України.
14. Правова охорона (захист) Конституції України. Форми захисту Конституції України.
15. Конституціоналізм та його основні моделі. Конституційна держава.
16. Загальна характеристика способів прийняття конституцій.
17. Розробка та прийняття Конституції України 1996 року.
18. Загальна характеристика змін до Конституції України (2004, 2010, 2014, 2016, 2019 рр.)
19. Порядок внесення змін до Конституції України.
20. Поняття та сутність конституційного ладу. Конституційний лад як устрій конституційної держави.
21. Порядок визначення та зміни конституційного ладу України.
22. Система засад конституційного ладу України.
23. Принцип свободи людини, визнання її найвищою соціальною цінністю.
24. Національний та народний суверенітет. Державний суверенітет України.
25. Принципи верховенства права та правової держави.
26. Принцип демократичної та соціальної держави.
27. Принцип політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності.
28. Республіканська форма правління.
29. Принцип унітаризму та розподілу влади. Система стримувань і противаг.
30. Принцип світської держави. Держава і церква.
31. Поняття та сутність громадянського суспільства.
32. Поняття та основні види громадських об'єднань. Принципи організації та діяльності громадських об'єднань.
33. Конституційно-правовий статус політичних партій: порядок створення принципи діяльності, механізми заборони.
34. Правове регулювання державних символів в Україні.
35. Правове регулювання державної мови в Україні.
36. Правовий режим воєнного стану.
37. Правовий режим надзвичайного стану.
38. Поняття та сутність конституційно-правового статусу людини і громадянина.
39. Структура та принципи конституційно-правового статусу людини і громадянина.
40. Загальна характеристика інституту громадянства. Поняття та зміст громадянства України.
41. Принципи громадянства України.
42. Підстави та порядок набуття громадянства України.

43. Підстави та порядок припинення громадянства України.
44. Система та повноваження органів, які беруть участь у вирішенні питань громадянства України.
45. Поняття та основні властивості прав та свобод людини і громадянина.
46. Система та класифікація прав та свобод людини і громадянина.
47. Міжнародно-правові стандарти прав та свобод людини і громадянина.
48. Обмеження прав та свобод людини і громадянина.
49. Загальна характеристика особистих прав та свобод людини і громадянина.
50. Загальна характеристика політичних прав та свобод людини і громадянина.
51. Загальна характеристика економічних, соціальних, культурних та екологічних прав та свобод людини і громадянина.
52. Конституційні обов'язки людини і громадянина.
53. Конституційні гарантії реалізації та захисту прав і свобод людини і громадянина.
54. Конституційно-правовий статус національних меншин та корінних народів.
55. Конституційно-правовий статус іноземців та осіб без громадянства.
56. Конституційно-правовий статус біженців.
57. Конституційно-правовий статус іммігрантів.
58. Конституційно-правовий статус закордонних українців.
59. Конституційно-правовий статус внутрішньо переміщених осіб.
60. Поняття та види виборів.
61. Активне та пасивне виборче право.
62. Принципи виборчого права.
63. Поняття виборчої системи та загальна характеристика виборчих систем за законодавством України.
64. Особливості виборів Президента України.
65. Особливості виборів народних депутатів України.
66. Особливості місцевих виборів в Україні.
67. Поняття та види референдумів.
68. Загальна характеристика всеукраїнського референдуму.
69. Проблеми правового регулювання місцевого референдуму.
70. Верховна Рада України як парламент: виборний, представницький, колегіальний, періодично-змінний, законодавчий орган.
71. Загальна характеристика функцій та основні повноваження Верховної Ради України.
72. Склад та структура Верховної Ради України.
73. Конституційно-правовий статус Голови Верховної Ради України, його Першого заступника і заступника.
74. Конституційно-правовий статус депутатської фракції (групи).
75. Конституційно-правовий статус парламентської більшості (коаліції депутатських фракцій) та парламентської меншості (опозиції).
76. Конституційно-правовий статус комітетів та комісій Верховної Ради України.
77. Правовий статус Рахункової палати.
78. Правовий статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
79. Поняття та структура конституційно-правового статусу народного депутата України.
80. Правова природа та зміст депутатського мандату.
81. Порядок обрання та припинення повноважень народного депутата України.
82. Повноваження народного депутата України.
83. Гарантії діяльності народного депутата України.
84. Президент України як глава Української держави. Місце Президента України у системі органів державної влади.
85. Представницький мандат Президента України. Порядок обрання та гарантії діяльності Президента України.

86. Підстави припинення повноважень Президента України. Імпічмент як особливо форма відповідальності глави держави.
87. Основні функції Президента України.
88. Представницькі повноваження Президента України.
89. Повноваження Президента України у взаємовідносинах із законодавчою владою.
90. Повноваження Президента України у сфері виконавчої влади.
91. Повноваження Президента України у сфері судової влади.
92. Повноваження Президента України у сфері національної безпеки та оборони.
93. Конституційно-правовий статус Ради національної безпеки і оборони України (РНБО): склад, структура, повноваження.
94. Акти Президента України. Система допоміжних органів при Президентові України.
95. Статус Офісу Президента України. Інститут представників та уповноважених Президента України.
96. Виконавча влада: поняття, сутність, основні підходи до розуміння.
97. Кабінет Міністрів України як вищий орган в системі органів виконавчої влади: правова природа, основні завдання та принципи діяльності.
98. Порядок формування, склад та структура Кабінету Міністрів України. Складення повноважень та відставка Кабінету Міністрів України.
99. Функції та повноваження Кабінету Міністрів України.
100. Особливості конституційно-правового статусу Прем'єр-міністра України.
101. Парламентський контроль за діяльністю уряду. Відповідальність Кабінету Міністрів України.
102. Конституційні засади функціонування судової влади.
103. Конституційно-правовий статус судді.
104. Конституційно-правовий статус Вищої ради правосуддя.
105. Поняття та види конституційного контролю.
106. Предмет відання та повноваження Конституційного Суду України. Самообмеження юрисдикції Конституційного Суду України та доктрина політичного питання.
107. Склад і порядок формування Конституційного Суду України.
108. Структура та організація діяльності Конституційного Суду України.
109. Суб'єкти та форми звернення до Конституційного Суду України.
110. Конституційна скарга: поняття, критерії прийнятності, особливості розгляду.
111. Поняття та юридична природа актів Конституційного Суду України. Види, порядок ухвалення та виконання актів Конституційного Суду України.
112. Поняття та принципи адміністративно-територіального устрою України.
113. Система адміністративно-територіального устрою України.
114. Конституційний статус Автономної Республіки Крим у складі України як унітарної держави.
115. Загальна характеристика Конституції Автономної Республіки Крим.
116. Особливості правового статусу тимчасово окупованих територій України.
117. Поняття та сутність місцевого самоврядування.
118. Система місцевого самоврядування в Україні.
119. Принципи місцевого самоврядування в Україні.
120. Територіальна громада – первинний суб'єкт місцевого самоврядування.
121. Конституційно-правовий статус сільських, селищних, міських рад.
122. Конституційно-правовий статус сільського, селищного, міського голови.
123. Конституційно-правовий статус районних та обласних рад.
124. Загальна характеристика виконавчих органів місцевих рад.
125. Правовий режим тимчасово окупованих територій України.
126. Забезпечення прав і свобод людини і громадянина на тимчасово окупованій території України.

7.Список рекомендованих джерел.

Нормативно-правові акти:

1. Про Кабінет Міністрів України : Закон України. 27 лютого 2014 року. № 794-VII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 13. Ст. 222.
2. Про громадянство України : Закон України. *ВВР України*. 2001. № 13. Ст. 65.
3. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України. 22 вересня 2011 р. № 3773-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2012. № 19-20. Ст. 179.
4. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України. *ВВР України*. 1991. № 25. Ст. 283.
5. Про політичні партії : Закон України. *ВВР України*. 2001. № 23. Ст. 118.
6. Про місцеві державні адміністрації : Закон України. *ВВР України*. 1999. № 20-21. Ст. 190.

Основна:

7. Конституційне право України : підручник. Ужгород : РІК-У, 2023. 536 с.
8. Слінько Т. М., Дахова І. І., Летнянчин Л. І. Конституційне право України : підручник. Харків : Право, 2022. 372 с.
9. Тетарчук І. В. Конституційне право України : практ. посіб. Київ : ЦУЛ, 2021. 160 с.
10. Конституційне право : підручник / за заг. ред. М. І. Козюбри ; Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер, М. І. Козюбра, А. А. Мелешевич. Київ : Ваіте, 2021. 528 с.

Додаткова:

11. Барабаш Ю., Берченко Г. Ефективність індивідуальної конституційної скарги як засобу захисту прав особи в Україні. *Вісник Конституційного Суду України*. 2021. № 5. С. 9-21.
12. Бесчастний В., Терлецький Д., Запорожець В. Конституційна скарга: у пошуках балансу між публічним та приватним інтересом. *Вісник Конституційного Суду України*. 2021. № 5. С. 22-34.
13. Бичков І. Г. Місце органів конституційної юрисдикції в механізмі стримувань і противаг демократичної правової держави : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2021. 238 с.
14. Бондаренко Б. О. Конституційно-правове забезпечення незалежності конституційного суду (європейський та український досвід) : дис. ... д-ра філософії [спец. 081 – Право] / Львівський національний університет ім. Івана Франка. Львів, 2021. 220 с.
15. Дрозд А. О. Інститут конституційного контролю в державах романо-германської правової системи: історико-порівняльний аналіз: дис. ... д-ра філософії [спец. 081 – Право] / Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. Київ, 2021. 256 с.
16. Івановська А. М. Конституційний контроль в системі державного контролю: теоретико-правові та праксеологічні засади: дис. ... д-ра юрид. наук. 12.00.02; 12.00.07 / Хмельницький університет управління та права ім. Л. Юзькова, Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ, 2021. 511 с.
17. Конституційне право : навч.-метод. посіб. / Д. Терлецький, М. Афанасьєва, Ю. Батан та ін. ; за заг. ред. Д. Терлецького ; НУ «ОЮА». Одеса : Фенікс, 2023. 200 с. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/26048>
18. Конституція України : подарункове видання / упоряд. : Л. І. Бірюк, Н. І. Адамчик, Є. Г. Кудлай та ін. Київ : ВАІТЕ, 2021. 324 с.
19. Спінчевська О. М. Конституційний юрисдикційний процес: сучасний стан та перспективи удосконалення : дис. ... д-ра філософії [спец. 081 – Право]. Київ, 2021. 266 с.
20. Терлецький Д., Батан Ю., Запорожець В. Конституційна юстиція : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. Д. Терлецького. Одеса, 2021. 154 с. URL : <https://doi.org/10.32837/11300.14399>
21. Флис І. Безгромадянство – темне місце в міжнародному праві. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Юридичні науки*. Вип. 4 (67). 2023. С. 56-63.

Інформаційні ресурси:

<http://portal.rada.gov.ua> Офіційний веб-сайт Верховної Ради України
<http://kmu.gov.ua> Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
<http://scu.gov.ua> Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України.
<http://president.gov.ua> Офіційний веб-сайт Президента України.
<http://www.nau.ua> Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
<http://www.konspect.com> Навчальний портал «Готуємось до занять»
<http://www.osvita.org.ua/> Освітній портал
<http://student.pp.ua/load> Студентський портал України
<http://studrada.com.ua/libonline> Центральний юридичний портал України